

KKI MT 381-382

Vaivara

M. MUST

**ПАПКА
ДЛЯ
ШКОЛЬНЫХ
ТЕТРАДЕЙ**

KKJ MT 382

Helilindistatud murdepalu

Vainara Põlndiku külast

Lindistanud Mari Meest ja
Madis Norvik 1964. a., lütereeri-
nud ja puhtaks kirjutanud
H. Meest

Sisukord

Saateks II

EMH 704

Heinatööst	1
Polendiku külast	8
Ader	9
Vanker, regi	11
Künnihärjad	14
Loomapidamisest ja huntidest	15
Hundid söövad koaliõpetaja	16
Lina	18
Hobuseriistadest ja varimehametist	22
Ohupalli maandumine	25
Kohtade päriseks ostmine	29
Uudismaa tegemine	31

Jätkes

Esitatarad murdepalad on lindistanud 1964. aastal M. Must (vestluse juhtija) ja M. Norvik (lindistaja) Naivara Põlndiku külas, kus eelnevalt oli murdematkal käinud E. Ross. Tema leitud ja lindistamiseks soovitatud keelejuht Robert Levonti, 77-aastane, on sündinud Metskülas, isa Repnikust, ema Sablinost. Kuni I Maailmasõjani elas kj. Metskülas, pärast seda asus Põlndiku külla. Hea jutustaja, kuid keelest on rida vana murdejooni kadunud.

Lindistused on lühenõud ja pehktaks kirjutatud M. Must.

Tallinnas, 17. IV 1979. a.

EMM 704

Heinätööst

... ästal koke palle tiiöle ja / eina-
mal käima ja || meil oli vesine einama /
no tuli kanoasa säl neit tappisi ühest
kohast kiiva kohalo teise ja siis vie-
si poisikkesed kã kãsa || et kanna kã-
ku ja siis veetti säl jälle / teised ini-
mised vottarivad seljasäije ja panivad
jälle kai rõukku vai veivad kühja-
järe vai || vai kui oli kiiiv mets / sai
õnusea veitasa / a ku määrjoms siis
seljas || a särems jaan sai keik / meije
einamal oli kakskümme tinnu keik sel-
jas tassida || veske vits veetti pik kohal
paju vits rajutti mähä || üks pär sül-
da pik ja selle siutti õka s nisku

rõõgas // ja see laoutti täis / siis tommeti
 sellea kinni ja // teine aittas selaa ja
 sellea läks jälle kühja jüre // jä / teisetti
 ei sänd //

kui oli rõõmeks inimisi s. sai ni-
 mosi / lausime nää vits ... see / päjus
 sinne ehk jälle kased sinne älle // la-
 summe veike saou kat v's püda ehk
 küs püda // üks rottas siis iest otast
 kinni // n'jet tügädest / ja teine vetas
 taanda latrastest ja kolmas teukkas vel
 aynua taanda / oma tääa v'sime selle
 saou kühja jüre // aha müüa kui oli ve-
 sine siis tei iät alt märjast // seljäs
 siis oli parems //

(Mtl: A kunda see müdeti mücugusel
 vesisel heinamaal?)

noh n'ttasa oli iä // ta oli vesine ei-
 nam jo p'hme // jä // v'kkast leikkas iäst //
 sin linnaski naised käisivad meil eina-
 mal / k'ttasivad et n'isiüket siis eina voib
 teha // ta oli p'hme aha eravasasa nämä
 ei süünd // lehma ei süünetki terve eina-

ma keik pravarasa ein // sepa + süre
 talu kõhaga ei sänd mitte eeri eaa
 tääsi // - - -

ja pollud kä mis mütsime perast
 välja se viisteist tinnu prüttuselle // siis
 saime sadamosi selle koha täisä // aha no
 see oli jälle nii vähä mütsa kehe päe päe
 et / juskui see ästa oli kuu ästa et kuu-
 ras keik välja mis / et ei sa perele lei-
 ba // niske ästä oli alalt // ja vahel kei
 vähä ni kasvaski kuuai pikkast see
 ein // ninnast juu moni pia läks riinne
 ota kui väikastiaa nittasid mähä / aha
 siis oli kivine mä juu / kivi oli ni palju
 künniaa tuli ülesse et läksivatki selle
 kivi vähile // rehaga tõmmad / ei sa kätel
 mutku poistel jälle korvis kätte ja võt /
 korvi sisse keik noppitke / käre viisi lük-
 sine esesi iaa üks ja / korvi ja korviaa
 jälle sinne ronnau päle // ni oli minu
 nüsrema palvel see äri // ei oltki ni kérésel

(M.M. Räägime sest heinatööst veel! Ku-
 da tehti need raadud ja kuda kuhja tehti?)

ah kuusa kühja tehti // kühja tehti
 ni // pandi üks varras püsti // kaunis
 püü / arvetti selle järelle kuusalju just
 eina riigimäest tuleb // ja s tued västa /
 nelja kanti / võtsa siuti kinni // ja
 aau pandi kuusalju alla et nää kui vesi
 tuleb / kevase ehk talvel sulä et siis ei
 kasta einao märgast / kaunis kõrvale
 aau alla // ja väijat vel ümber et ei ei-
 nao ei vaju laigali / keie ümber riigai
 tihesalt kehä // siis seadmoxi akketti
 pänema näävva kui üles õtani // üks
 aigaus / teine teai siis kühja // ümberriigai
 ja seda kuritetti alatti et kuhi piar
 siest ästi kõva olema // kui kuhi ei sä
 tehtu niijet / et pehmelt jääs siest // moni
 teai / servat pāni a ise istus sāl siest //
 ta jäi nääu auku / siis perast kui
 vihmaid nääise tulivad / siis väeas sinne
 kohta auaud sisse // ja ükka eina läks
 räisku // seda minuai isa kuritetas et / et
 kuhi piar täis olema siest alatti // aau
 siis oli pahemts teha jälle // lisiselivad
 servad alle //

(MM: kuidas kuhja seda laiemat
osa...?)

no seda tei / mõni tei nõi- et / este /
alt ali kitsas tuli toha / et ta väe- mui-
su üle ni väijase joo mä päle // este
vähäkene kitsas / sis äknitse lai // ja sis
jälle teravam // a meije sis sürems
jauu teime jälle niske kánamuna. mu-
di // et vähä äval ja sis ots teravam //
juskui ni kui piar kana miina ale-
ma // sedamooi meije teime sürems-
jauu kuhja // ja siest täis / sis ei vottand
vet ká sisse //

(MM: Kas kuhjale peale ka midagi
pandi?)

ja // kuhi pidi tama sel vimeane ots
kehe ästi kõvast tambitu kinni / ja
sis mahaat piäle vël // muiou tül ke
kuivattas selle pia- otse / sis vei niet mi-
nema niet pälistes / ja sis jäi kuhi
nõsist / sis ikke neli vës máluka ja kúes
máluka viel pansi piäle / nõi- et isa kánthi
et sie sis rippurivad allesuile / piäkad /

sülla-rikkused mälkad vel ku täis kühki
 oli || et siis ku kuivas ein | ei vie kuhja
 menema || sie oli alatti kahi | et mälkad
 piavad olema ||

(Mrt: Kas kuhjameister oli all või
 kuhja peal ?)

no ikke kuhja päl || kui kei kuhja
 teai || ahenja andas kätte | aga täma oli
 ju säl käis säl riigi ja tallus alatti ja
 pani ümber riigi keik need eini || ja ||
 ja siest kã täis ja | ja niaarva ku kuhki
 valmis || ja sai ju niaarvale et täma ja-
 lasannad ju paisturivad | siis ütles vel
 nüs andas mälkaop vel || siis kui ise
 akkas alle tulema siis vel sie toppis ||
 enne panoi vel mälkad ja sie mälka-
 op päl selle || toppis sinne malukase
 alle | et jäis ästi terav päl || ja siis ku
 oli kõi | siis visetti kõi üle kuhja | ja
 täma oigas sõtpeult kinni | mies | ja täma |
 teiseppust äre lasi | vätuli kuhja müösa
 alle || jäh || siis oli kuhki valmis || süa!

(Mrt: Kuda seda kuhja kõige laiemat
 osa kutsutakse ?)

ah nⁱ mis // ah lai // no ja seda müüdi
 ütlei et / kas nⁱo lese laijemast vai kitta-
 mast // seda müüdi nime tal eij-ätki // et
 kui ütlei et / eini on rõhkem et / lese
 kuhja laijemast // sⁱs, mies kes kuhja te-
 ai / sie pidi seda tiisama // ja vahtima
 ühta --- kuibali eini on // et selle, äl ?
 sⁱs teravast kui kuhi valmis sⁱs // kust
 sa enam ei rohtas sⁱs // mones kohas
 ei sⁱs valmis sⁱs / nⁱsalju pidi kisku-
 ma kuhja ja alt kiskuma et / sai ikke
 kuhi teravast // eini eij-ätki enam ei saa-
 malt kuskilt sⁱsa //

(M^r: Kas küüni ka pandi?)

vat küüni meil eij-ätki // tähtus küüni ka
 vel enne sⁱrma et / üheai küüni et / teine-
 aora on / nⁱsaene asi et on äikkese vih-
 ma / et on kuhu värju menne // aga vat eij-
 ätki võimalik / ühtki küüni teha // sⁱl oli vel
 üks sⁱs käis enamast läsi / niske vähä
 kõraemus / ütles et süüne sⁱre pⁱle / teise pⁱus-
 le ota üks küün ja sⁱt pⁱusle ota teine //
 sⁱs pⁱusletki einad sⁱks küüni tombsa /

et see on juu suur ja asi // aga ei se /
tõma sõna // sõda tehtu //

(Mtl: kas siin heinamaad elid kaugel?)
üks / kilumietter mää //

Põlendiku külast

meie talu eliai sin / säl üks kilu-
mietter mää säl metra äres // a nüüd see /
sakra / vai see sõja-äl / kannetti ni
mõnema / kui läksime mõnema / et ei-
ole pükkaai järel // no see on nüüd see
minu äija talu sin // siis tulime sije- et /
see peremes ja perenaine täppetti sin ma-
ha ja siis / meie olime juskui / minu
naine oli tõma / perija ja siis meile anti
see talu / valituse puole //

(Mtl: kas see küla enne sõda nägi
ikka teistmoodi välja kui nüüd?)

ja noh siis oli müüdnai // enne-
sin oli küll kõik // see eliai see küla / ena-
maste väbasõjaku küla // a pärast tuli
sije vahtra ja ostas kahe kolm neli vä-

vasaikku küla kõrku / lähkalt tuli
 ja // tia kust see selle raha sai jälle ja /
 tei siis see suur maa mis on kahe
 kõrstaava kahe siinne ühe talu // ja
 siis see jüri / see jäi oma talu / see oli
 este / narva jeesus sin see / püüti mies
 ja perast nägi et pere kasvab ja / tah-
 tis ikke veel talu oht kã sada // ja s
 ni balju kõrjas et sai ikke selle osta-
 da emale // naine küti ja //

a see oli suuremaja vasaikku
 küla keik sin // siin mas oli üks vasa-
 iku talu jälle mis see pühas sin
 on // küs vai seire vasaikku oli sin
 päl //

Ader

(MM: Mis siis veel niusugused tähtsad
 põllutööd on?)

ja / no põllutööd kã / keik sai vikkasti
 ja rehã / see oli see piasari //

(MM: Missugune ader siin oli?)

no ikke pü tüssel // pü tüssel oli ja // sie
 raha / vai miske nää kieras / sie osteti
 ikke linnast / seaa nääsalju ikke just sai //
 ehk jälle sepi kieras misisugusest niskest
 laijast rännast selle raha / viime küla //
 a ikke pü tüssli // ja üks ainukekene är
 küljes ja säl näppis veel / ja sellea
 püis oisama // kahe kää ei täntui /
 ikke alatti ühe kää //

(Mtt: A nüsugust vanaaegset atra
 te ei mäleta ?)

vana, aikasi ? // karttuli, atraa nää oli
 jälle raha // kellea karttulivaraa a, ead //
 kaas raha oli // niskekene pü / lai pü oli //
 sie ats oli vähä kõver // ja säl külles
 ali kaas raha // sis ja sis / sis nisekke-
 ret räm veel eli säl päl / nisekke kus
 õpune vetas tiel // ja sin täxa oli sis
 käsisemene // ja sis õpune pandi sinne
 rami külle // ja sin at oli veel nisek-
 kesed rännad mis jälle nööridea kin-
 ni et / et õpune vetas et nää rami
 üles ei keruki // sis sellea aetti karttuli

vääräsi // sie pidi alatti isal ühel olema //
 karttuli värs savaa sellea aattu / ei sel-
 le teise atrasa ei tohtinud a, eida // sie
 kieras mulla ühele puule // a sellea sis
 sai et täma a, eas kahele puule ilusast /
 a, eas vai // a mä pidi enne olema täsi
 künthu / põhke / et täma läks vaid ja -s
 a, eas selle värs // ja mull... (parandab:)
 mülvatti jälle keik ja ku rohto läks
 täis // ja ästeti //

(MT: Kas niusukest atra või rahka
 ka oli, kus randa ei olnki, et kõik
 punest oli ?)

ei tia / kai sai se samooi / et ilma
 pu // mina seda vist ei näin / se särast
 mull ei ole meeles //

Vanker, regi

a väikrid olivad küll pu taladea //
 ässisea // seda ma ju näin // minu isal
 oli veel / vana järel ja sis meiji näsutas
kiskukilal oli ka veel // pu ässid olivad /

säl käis pulkaas õhtas / rattas ät // tia
 kuua neil rattasele veel neid rehvisi
 päle saivad sis veel rävast // minou
 tä olik lähänä juo rāpālāst // a neil
 oli ikke / kēraelt niet / tommettu sinne
 päle // a neijēaa vietti viel / juskee koto
 väljält keik pōhku ja / olai ja... / et
 neije väykriseaa //

a sis iljams ikke vast tulivad nio
 assid / akketti rāundassiseaa teama // mi-
 nu äijä sie isvariikkū juri / sie ütles et /
 et tāmā viel mälēttāp kui tāmā isa teai
 esimise / sie rāuttelaseaa väykeri sēn
vorava külās // ennems iij-ōltai / keik-
 kel oli pū assiseaa väykkerid // a sis
 kui teinearo võittasid / nio pulkaat kar-
 asivad sält siest välja / a rattas olai
 pauhti mäs // vai tēla // (naerab) sēn
 vahel siutti trāttiseaa kinni ja nūōri-
 seaa ja t pulkaas ei välja ei keraki //
 ja krūvisi iij-ōlt //

(MH: Kuda vanaregne regi ka oli ?)

reäi? || reäi / maäi / tiä / kas eli nää
 teistmusei kää naa suurems. jaan ise teai-
 vad neid reäsi kää || teivad metast ni-
 siikkese käsö / ennems eli säreis iast
 säsa / säre reäi eli keiae päremb / tä
 andas painuttamma / kell. eli nääkkene /
 teivad päine pakuu ja sääl päl pai-
 nutta) ~~siis~~ otaa kõvera ja || niet ambat
 sisse ja / metast jälle niet pakkut mis
 sääl ühenoust piavad / niet tuoi jälle
 ja tehti sin ise sin vähesäle ja || sü-
 remb. jaan ise teivad keik ried || neid
 eij. olt tarvis oitasaai || a latta se päl oli
 neid säsa küll ||

(MM: Kas see regi oli kithas? Aga
 kui laiemat koorimat oli vaja vedada?)
 no laijemat koorimat räs pidi kresla
 olema jälle sellest || iäal riel ikke oma
 kresla päl || sie oli jälle kaks / iespust
 üks pü / taasust teine pü ja sin vähe-
 sääl ja / kresla ||

ainult süres kahe osuse väjereis
 no niet teivad juu / jiska krusmus on
 ja / ja neid blivad laijemas ||

Künnihärgjad

(MM: Kas te härgadega kündamist
alate näind veel?)

no, see vaivaru mõisas veel jah / minu
isa ütles et / mina ise ei näind küll, aga
vaivaru mõisas piatti künsama jah /
äraõõsaa // minu isa ütles jah et säl
pisi olema koke künni ärgät / tia mit-
te tücki ja keis oli ästi süüsettu koke
ja // neiaa oli künnettu // neil ohjais päl
ei pisanu olema // mina seoa künsi ei
näind aga / isa rakkis et ilma ohjasetta
ja / tia kusa kad sis kierasivad otsast
jälle ümber / kas moni käis sis süaer-
vast kieramas vai aga // aga ilusast pi-
sivad menema // ja rannu kō / pälju //
tia kusa püü oli panou sije oha ette
ja keik neist oli vesanen ja rinna
taga ja keik // vaivaru mõisas jah
see veel minu isa aial veel küntti //

(MM: Talumeestel ei oled?)

talumeestel mõi mäletta et / kas oli
viel // no ta oli / tämää jusku roh-

kemus tüli / talumehel oli ju tarvis lin-
nas käija ja keik oli õsune ikke pa-
remus // ikke iaa, mies katsus ikke kui
viletsat õsuse, sethukkad // kuhu sa
ärgaas mändse müüda lähäd tüüle //
(naerab) / ei ränd küisaai //

Loomapidamisest ja huntidest

(M: Kui palju talus loomi peeti ka?)
no ikke / meilai oli üks seitse lehma //
kahenas härk veel ja // kei enne tähtus
ikke et sis lehma ei jä ähtrast ikke
oma perale // oli alatti valmis // lamtsaid
kä oma kari ja // seitse kahenas tükki
ja // unttsi neid oli kä kaunis iast // nin-
sa et kärjatele ühte pühku kuritetti
et sa vähis lamtsade järele et... /
meilai säl oli üks, nurk oli vel pät-
riä / kui sinne läksivad sis lamtsaid
jälle üks ehk kaks kätis // sell al
oli unttsi palju // sis minne isa me-
su ei ränd ku ostas / minne väne ma

po,iale / revólari // et kui näai et unt
 kuskil õu / ja siis ku pälja rohosa lasi
 käreäkkä siis unt käreas jälle minema //
 ei tulo kallale //

aga lehmad olivad nõiikered kui
 unt tuli käre / ja nämad ali lahesa
 päl / juksivad keik unoi kallale // keik
 sarveseda sinne siis unt oli äsäs / ei
 sä sält riipi siest välja // ja siis lehm /
 lämbad need juksivad ka lehmade
 vähele // olivad sääl jälle värgus // a siis
 ku unt katkes et säis minema //

Thundrid röövad kooliõpetaja

(MM: Kas huent inimesele ka kallale
 tuli ?)

nõ / ei ta vist ei tule kui nina... / mei
 isa ikke ütles minuleki jät et / akka koke
 kärejuma et / tohõ'i unt et tohõ'i / ja tie
 sürt kisa / siis ta lähäb isäai menema //
 a ku kisa + tie / siis koke tulep / kallale //
 ja ku lämbaid õu / ega ta siis inimise

kallale ei tulè || ma sear*i* küld a rin
 päle sosa küel / rääiti rin / muistju(e) kan-
 sis / üks küsli, oppetta, ea oli aakana kogu
 menema || ja kolm uutti tulivat tie säl
 västa / et tie kui mätsa vahel rin aiouva
 puul oli || sosa rääkisivad / mina küel ise
 ei näina || et tuma tuli västa ja tämal
 oli jälle map täis neid küsli rääkijaid
 ja kirjutas vel enne ühe... / ütles et üi-
 sarva kui mä neid / lehti põlettan
 unoid seisavad / eivat tulè || aas näani
 ühe viimase kirjutan siis nat tulivad
 minu kallale || ja sosa pani vel selle
 lehe sinne mappi ja sosa saivad vel
 pärast kätte || viit täppad vai inis /
 kuni täppad oli jättänes veel järrel ja
 ?vioned keik terve / inimise söivad
 nahka ||

(MM: Nad olid siis näljas?)

nad oli siis näljas jah / neil ei oled
 miski süüja || siis kolisid ead lām-
 baid kuskil ei ält ja nad / venemäts
 oli tulled sisse || a muiseu nad inimise
 kallale vist ei tulè || ku teisi lumi ikke
 on ||

Lina

neh' räs pietti veel linä - ja / linä ka-
ahti - ja //

(M: Ah lina ka peeti?)

ja // isal ühel oli // neh' lei õltski kellest
jus // naised olivad ühte pühku / keiae
talve olt sellea a'mmetis / et inimestele
rüjet tcha // pietti linä ja lausais // nä-
mas räs keiae talve / müit neil tcha eij-
olt ku ketrasivad // neis vülat ja kars-
sivat, ja / kütusivat ja // ja sie oli neije
tüö // näsama linaset särast jälle - ja //
niel linät / niel rüsse linat ja keik / sie
oli keik jälle linäsest //

(M: A räägime veel sest lina hari-
misest kohe algusest peale!)

ah kusa äritä // nojä // ärimine oli
näjiet pidi ia määsht olema // meil sü-
vel pia, aeau teivad näjiet künsasivad
ühe veitse kehe tükki ülei // ja seda
mänsasivad iast välja / teivad pienest /
säl pidi lina keiae paremast käs-
ma // eha nad palju ei pisänet / ainult

nä pälju ku ästas läks / oma tarbelt
 välja / et / ta iest iäas mäs ei taha kä-
 vasa // ja siis / selle tükki säl pidasivad //
 ja siis ku pärast oli sie kõrjanine /
 veel korjatti välja // siis mõni pidasivad
 veel lios kuskil auaus veel lina // et siis
 pidi menema väljaest // säl lihteti siis
 kuivatetti, vel ai jaseiba õtras // ja siis
 pärast reijes veel //

keiae viimast kui süaise sai reijet
 peksettu / siis lina pandi ülesse // siis teh-
 ti lina talaus // tehti olut ja keik - ja //
 siis käisi? neije sama / lina talausel
 veel nupret küss / vietti iest püles niit
 kolaispüit / veel kooku // iäas talus neis
 näljalju eij-olt / kaks kolm kolaispüid
 olivad // s. viidi seljas kooku ja s. tehti
 talaus / ja sai korraa keik tänuvittu //

a kolaispü oli nissiikkene // üks / pik
 pü üks / nüllasikkune / rahn voetti üks
 palai ots // sellele raigutti nissiikeset am-
 bat sisse // keskele jäetti nüt tervest
 nissiikkene terav // kahelebrude süsnet //

ja siis päle mis tuli teine / tüe jälle //
 ält panoi jälle kinni / kas pulaasa lä-
 pi // ja siis sät täand otast ojetli kin-
 ni sie oli nattuükene pienuükese mis
 ats / kus jälle kolknisa säs // siis teise
 kääa rottas selle linasihu / panes sije
 älle ja mutku / parema kääa mutku
 läses nääava ku / keik linä on pien //

siis pärast oli veel nääükene / äri / mis
 lüüsi lavvast läsi lüüsi naelad // siis
 tommeti vel sält läsi et / niet takkut
 tulevas veel sält küljest ja keik niet kar-
 mit välja // lina piab pühäs olema // niet
 takkut kää ketretti pärast aas siis hüj-
 et tahetti iake t pühäs on // siis sai pu-
 häs linä seadumosi //

(M.H.: Kuda need linaseemned otast
 ära saadi?)

no niet keik nüt räsatti välja
 sält otast pärast kää // tommeti keik //
 kas / neil oli nääükese / nääükese /
 mis nias oli / niet räävas / mis tom-
 metti sält läsi // ja siis niet küprat

tulivat kõik sält siest välja ja neid
kuivatsetti ja s said oma aást ikke li-
na siemned / niet jah kisutti enne kü-
välja sält otsast jäh // enne kui vel-
likku panoi kisutti niet küprat välja //

(MM: Põllu päl?)

jah / põllu päl pidi ikke olema kui
nad välja kisutti / et kuskil ikke miski
ät säl olema / et nad ju põllu päl
lähvad mulla sisse // ka present ehk
miski kuskil päl // se samoodi saivad
siemned ka //

(MM: Ah lina tehti siis ainult oma
tarbest?)

ja // oma tarbest // selleperast pieti
vaid oma tarbest et vot tä ei kasvanda
iaal mäl // ja tä tahtus rammusa mäs
ja niskest ühis mäs / et sis / sest ei
tule misaai välja / et parems teha
vilja / sest säs ju kasu rõhkems ja /
misperast siis lina püsada // oma pere
jo säs rahulastetu selle lina ja / ja
villaa / siis on sellest küp // a naistel

oli sellea tüüd terve talve alatti // selle
 linasea ja // selle kätam... / piab karsi-
 ma / kätama ja / küüma ja keiu tembut
 teama // värvisivad ja keikuma tembut
 aia üs sai kaunis kova rüde kei pa-
 nivat ikke niit / niit loimet ja keik oli-
 vat iat ja üs / tüüride oli ta ia // pärast
 aaketti juo värvima kã ja vanutama /
 välgas / üs sai ilus sile kã // ja lõikkus
 rohe sie rüde //

Hobuserüstadest ja vöörimehe- ametist

(Mm. Mõeldest need hobuserüstad tehti?)
 ja niit tehti suuremajaau kã enamast
 ise // tehti kaks püüd nõiükkesest / siit
 ält vähä nattuükene kõveramõ / minaa
 teain päris püüd // nattuükene kõverad /
 niskasõ käsõ / sitked käsõ ja // üs /
 linnast suuremajaau osteti need päle sin-
 ne kã külae viel // este sinne püüde külae
 aia seaa vois ka ise teha //

(Mrt: Mis nende prunde nimi oli?)
 rāgai pēd || oņuse rāgai pēd || ja sīs
 sie / pālē miš, sīje kūlāe sai / sie eli iņke
 pālē jälle || vāt sēa voīs tēa ka iē /
 pane olai tēis ja kiera ūns kōvast ūes /
 sie nāhk siīne ūinser ja omple ja
 onai palē vālmis || ja sīs ku osune
 vias ei via selle vasta pēdē / vāid sie
 pale sīs pītās || a sīje alle / ūlēssersule
 sīje pandi kahele sūle vīt jälle || paks
 vīt kōhe, ja / vilsile viel sērvad ommel-
 si viel nāhaa vālja / ja sīs pandi kō-
 he kaks kahele pūle paksula et selle
 kōhaa ta vias ||

(Mrt: Aga ohjad, kas need olid nahast?)
 nō / vāine inimele sie mutku pani
 nūōri, otast / pane vai pasli pāllasest
 piar ohjad olema || aas miisusai / keš
 tahtus vālja menna ja iņke eli rēkamb /
 sie teai iņke nāhkohjad / pani nāhast siī-
 ne iē / jusku sīn nārvas oli / s. käisivad
 rāksu soittamas / sīn oli sie narva jēesū
 ali juo enne kūlus / sīn kās kēik vērs-

tio ja pärunis ruvel süvittammas /
 1. käisivad soittamas kes eli riikkamast
 sai ju selle troska kätte / ja ia õbu-
 se // ja si katsus iad rēstas kē ja ta
 tienis / neli viisasa rūpla suves sin rahā //

(M: Ah talumehed käisid?)

talu mehed jāt / kes vähā riikkamast
 sai ju // kes sai selle / nīsalju riikkeot
 et sai ia õbuse / rēstas ja sie troska /
 a raun rattas ikke olivad // vetrus oli
 küē ā ā ā // ā ā kolinal läks iāke ki-
 vise mūsāa rāusa // a pärast tuli üks
 riikkas mies toi sält piettersorist, ju
 kümmit ja vot si pani teiset kinni
 sellea // ma mäletān üks lipsoni ino-
rixi oli / sie eiinist oli este / sält piet-
tersoris selle ühe sürel riikkal soitta-
 jast / sie sai sält küm rattat toi sējel
 kuramus / saksat keik lāksivat tāmā-
 aa soittama / vat kümmi rattat / tei-
 set tie mis tātāt // ei lähā saksat
 päle // tāmā tienip iāksi rahā // [tal oli
 viel ruvila kē olemas viel ja / toi kuhe oma
 ruvila iisse]

Õhupalli maandumine

(M.M. Te rääkisite, kuidas need ohvitserid õhupalliga tulid.)

ahääh /sie oli jäh // jäh/ rääkisid talle
 küll seda jä // sie oli minu esimene väite
 jäh // seda /kaas nää kõik nad ei nähne
 seda aga sie oli ükskord /mina ei mälet-
 ta /sie oli üks seitseviimse aasta vist tä-
 asi tuleb juusa // mä olin nääsune üsna
 poisivõrkene // nää et /kaas olin kaheski äs-
 tane vai /tia kus ma olin /kaas olin sält/
 teise taluasa päl küll olin /kaas olin kār-
 jas vai olin isa jüres einamal // külen
 äkkite // inimised üjavad õhus // mis
 asi sie on /akkan vähtina /sür õhu
 päl tulep //

jäh /sält eesri /narva üle tuli ja tak-
 tus nää siie narva jüre mäha lassa //
 läsi sält kõige älle lasivas /nad rippusi-
 vad ise sält ät kervida // sält /neil oli tõm-
 mettu selle õhu pälli ümber üks võrk
 korä // ja nää võruust oli /se kōrv oli

tehti viiksest // ja nelja kánttiline oli //
 siis olivad kolme mehe ise sál síes /
 pias oli vaid väljas // ja siis oli neil ni
 pikke ise nööri et lasivad sált álle /
 aaa sie / ei ülatland sie / talva áygaaur
 viel máhá //

(MM: Kuda nad elid sáäl karvis?)

nad oli kahe seisarivad sál síes //
 nelja kánttiline oli púneuttes / ninda vit-
 rasest / et ia kérae áh // siis olivad sál
 síes // ja námas üisarivad üleváls et
 keski võttaks núa / paneks kuhuai ta-
 há // / kárttasivad / perast rákkisivad
 sín // minasi oskand veneailla aaa sín /
sálsinast juksivad siinne / nées oskasi-
 vad vene kiela / ütlesivad / mei kártta-
 sinne et / pin náaine et sín oli sál-
sinas sús méts // ja et sie nööri vai
 sie jáb siinne taha kinni ja vies
 meis siinne métsa ja / mei same súrma
 sál // aaa sín náaivad et viel on láae-
 sa ja tahtivad sije álle sáda //

no sál ei-elt kélleai aru et olis
 kuhuai taha kinni pand // enne ku

läks sinne / säl oli enne üks talumies /
sinne talumest läksi ikke ja sinne / ias-
vest patriiäku rohe // säl oli veri ja roosa
oli ja keik / sinne siis tia kuhu sil köis
jäi / selle laiva aukkuriia tia kuhu pü-
sa taha kinni ja / tõmbas neid rohe sinne
älle // mina sain kohale / siis oli juo oh-
viterisel / neil oli kã kümmikku keik /
põlveni tõmbasivad neid jãlaa ja sei-
sasivad säl vi siis / aia siis akkas
rahvast tulema ümber rigai keikkil oli
tõis mis sin / mina läksin kã ... //

neid kõisi ja keik säl ja kõrvit ja
keik ja siis / tõllisivad et aittae keik
meid sit nüd patriiäust välja siinne /
laaesa põle / et kus juo kõvems mã
on // tia mis kãskümme viis inimest
tuli sinne kõuku // ja mina olin kã //
mina aittasin kã neid nööri si teha
säl lãhti ja / näain et sin / keik tõi eij-
ele nã rãske ja siis / kãnsasimme keik
selle välja sinne laaesa põle siis sãlt
panivad jälle õraste põle viisivad nãrva //

aha siis ku sai sie tiiõ tehtu! ahvit-
 ser ütles et / meyle nio keik ritta // lües
 mehes välja / iaale ühele rupla pihai /
 mina tuln kõõõ / üt(le)sin isale vähi /
 mä tienisin tänä rupla rähä // sie eli
 ju suur asi // rupla pidi tienima inimi-
 ne / päiväs kui leikkas rünnai terve
 päivä / ommaia päivä tõusust päivä
 lüojani // ja mina tienisin ühe / päri süa
 tinniaa // ja mieski tiiõ ei tehend // ma
 imestas isai et... // aha tämä lües /
 kes sin vaid aittasivad / keikkile rä-
 hä // a sie kes neis narva viel vīs /
 sie eli sin eespi menna / sāl eli kus
 praca elab elai rüoi / sāl oli sie elai
nüstav vai sie / preimani nüstav / sie
 vīs naa siis narva // ühe päle pani
 neit / tal oli traska viel kã ja pani
 ahviteris ja teise päle siis neit krä-
 mit keik ja vei jälle ja panivat sin-
 ne rõyai sāl / läksivad jälle liinij-
brädi tääsi //

sie oli jät / ästa nimpri eij-ole mie-
 les aas sie vist üks seitseäimme ästa
 on tääsi sellest // ma olin üsna poisik-
 kene jät // sie oli moment jät sin // sie
 olei kuuuel sin metra tää / kus nad
 mängusivad mäha // jät // praia elab
 sät murelikku velli //

Kohtade päriseks astmine

minu isa tuli // sin olivad enne
 rentnianaud keik juo // ükski eij-ole / kui
 minu isa tuli siie rotavasse / keik
 olivad rentnianaud // ma i tia kusa se
 moisnikkutte kätte s piha mä sai /
 sis jusa sai kas sis sõja a, eäl kui
täni oli ühepera sin vai rustri / kas
 sis sie kinknis neile parunitele selle
 mä vai // keik / rentnikkutte maksari-
 vad tämale rentti ja taivad tüös ja
 keik moisale // ja tia kusa sis tä
 akkas perast keid talusi müma. s //
 kas enamus ei tulä sellea välja et

aknas vähä äval müma // ja a'ea päle
 viel // meiläi oli kolmeümmne ästa tei viel
 kõnorahti kohe mõis // kolmeümmne ästa
 jooksul piat täsima // kei selle a'ea
 juur... / ja nīs protse. ntti rahäs //

meiläi läks kulorüplawe järele kaks
 tuhat kaheksa säsä // neliaümmne kahek-
 sa tinnu oli talu suur // kaks tuhat ka-
 heksa säsä / s. kreol. tkassa andas tä
tallinast tuhat repla / võla // sinne si
 oli kã pikka a'ea päle täsusa // ja mõi-
 sale sīs jäi osä // ja ikke nīs protse. ntti //
 no kei oli kärmemus ja ia mä oli sīs
 sai kirest tasä // mõned sīn läksivad
 rikkast kohe kei oli ia kärjama ja
 ia einama ja // tasusivad välja // a kei
 ei sänd / no perast müü ei ole ku
 õkseni pääl müüoi mähä // ? keraihtti
 ma, east välja //

minu ai / si eõu oli / sõlsinas sīn //
 nihama ikke oli sāl / ei sänd rent-
 ti ai tasutlu // mõis ikke andas ühe,
 tähta, ea / teise // perast tuli õpostaa sinne //

keraitas tua otst välja ja / pani päle
ja // kuhu tei nūo tahatle minna s
mei viel vieme aas / muudu paneme oie
sije sāmma mahā // nōs tulivad mēij
jūre // no ku kavva sa sēnai pereaa
elad // omalai oli isal sūr pēre no kuhu
sa viel teisi / tāmāli oli kā seite kahex-
sa lāst // sēs pārast lāsivad sije mōis /
sē akkas mies akkas sellest ävāhist
ja teisēs akkasivad sēs juo tütle / kei /
vānemaad olivad ja // aas sēs mēil /
mēil ei sāned juo kā olla nī sūro pē-
res / sēsārast krunt, oli vilets ja / ei
tullea juo nīsali sisse //

Uudismaa tegemine

(Mm: Me pidime rääkima sellest
uue maa tegemisest.)

ah ühe maa // no ja sēs üs mē // sēs
minu isa kēendas sält sūssārest / kaks
māae oli / tīā kusa kōhe / sē ali sāl
metra sēs ali karja mē kus nāmā

käisivad enne luumasea // sis luuma
 käisivad sãl leemel // sis nãvas ihte
 pũhku rãmũttasivad seda kãhta // a
 minu isa kũndas nĩe mões uleisse //
 se oli kũt kãrjamãde vãhel / paha oli
 kũt / kãrjatsed lasivad sũija / sũĩthasa
 pũsles viljas rãlja // tie mis tahão //
 tie ise aid õmber / nad lohuvad aja
 jãlle mahã // no oli eel õiaus kũt /
 õiaus oli nĩsiõkene et sie piar aja
 teema kes luuma lãses sinne // nõ ta
 ei õkkand teema // ja eel sa alatti
 vãlves sãl //

aã sãl kasvab nĩ ia vili et tãma
 sai kohe eimisel õistal / nĩ sũre õtai
 sãlõ õisid mãlo et / seitsesasa rũpla
 sai kohe vĩs mõisa // ja sie õlõi tãma
 eimine ja vĩnane õtõ // a sũn teine
 talu mis sũn mãnde õres oli / vĩste.ist-
 kũmme tũnu oli põllumãd / sãlt sãnd
 kẽõõai / vahel ei sã leõõõai // ja sis
 nĩe mãõ kasvavivad et tãma sinne
 sonniõku kã ei sãnd / sũn oli mãnde

Äres juu süres pollud / ei täna // ja sin
võistkõikime ästa kasvatasivad nioo
pollud nida ma paremast viljad kui sin
sõnnikkudea viel seivad / sin teise / nioo
? laaberikku mäs //

sis kaerasivatki talumes sin et /
õ tävetil kasvab säl metsas nioo süs-
säre mäs kiuru rittaa (naerab) // enne
neis leükkesi üülois kiuru // et nioo
leünavas säl ja näs vili kasvab //
ja nioo mäs ikke seivivad ni, aavva
ku nioo lõppuni / so, ea a, eani // praia
nioo on kelos / kolus ei ole a, kkanu
vai sovu, ss neis üles küünaama // kivi
täis kää // a ia mäs oli säl / süüavab //
a imeline oliai / mäes nioikkese kahel-
bol keik vesine kargama ja nioikkese-
set süüjad / ühe tinn süünes süüjad //
kargama sies // ja niet trehuasivad
täma küünoi sisse // veikesed otsad
vaid läksivad keskülla / näser taluse
sisse // masalad servad //

(MM: Kas seal kasvab midagi peal
ka enne ?)

kasaikad vaid olivad peal // neis
 laimad ega ei sünes // aga mis olivad
 käse vesut ja ni laimad ja / keik
 söivad / lehma ja / ää // siis kasaikad
 olivad keik täis // minu isa säl ütles
 et antsin osused ja maksasin kolm
 rupla / talle veel selle tüki iest ja lavi
 künnasa // üht meest sät / ümber nios
 mäs // ta oveste künnas este oli kole
 raske //

ja imeline säl oli nõiukesed / keik
 ju tia küna nios mäes oli tüles /
 niskered kändilised tükkid koke / mei-
 su on pää / nõiukene plät mäs /
 aga säl oli nõiukesed peesti keik
 mäs sies / atra löks / läks toosti sün-
 ne västa // tõmbasit ta välja ja s nio-
 ke sät aink jäi tahä // nios oleks kei-
 trakteriaa oleks künnasid nios keik
 ülesse siis sänd säl ulkaa kivi
 kä koke / ja kändilised paksud ki-
 vet // ja aga nios jäivä sünne keik //
 mis atraga vähä sai välja aga mi-

on jäiväs keik mä sisse // iia kerd ker-
aita ätra jälle sält ülesse ja mene üle //
õsosed ci jassa ju vassas teha välja //

(M: Sün pae pääl ongi kunst kunda.)
ja // no pae pääl viel on siski täma
ni läppitte / is viel // ätrasa lähäs pae
älle / keraitas ta ülesse / a sält oli keik
püsti // munaäkkuis kã täis vel // raud
munaäkkuis // a mä eli iä // a sovus
eij ole tiisand nüs / neis üles künda-
da // praiaa on / ties sält eina kã / ...
ei kassa / niskest küykkas ja / kassina
jus se esimine ein välja ja // a nüs
seicapki ni / sèrvasest jus patrik pial //

(M: Kas soost ka tehti maad?)

süst sai vähä teha mäs // vämasel
õtal iesti valitsuse aial is vast ak-
kasivad päle // a sie pani jälle mitmed
talumeheid õksoni alle / nad teavivad selle
näre maastat li sif mis lähäs sif /
sif mändel ala läsi sin / torvõa kü-
last ja lähäs narva jõe // akkasi-
vad seda teema / länna alle sif /

läsi // aga see läks liia kovast mäs-
ma // see oli üi kora sitke sinine se
päs et / ühski käpaiaa ei sänd kätte //
närvas nea lõmpku mehed kes alatti
müraarivad teisi nées sije käpaütam-
ma ja / kapa käpaütammas neis päsi
ka nées ülaarivad / ei äkkaned //

a nöö vene välitus teai vast tä-
ma läsi // täma toi ne süret mäs-
nat sije kohale ja / keik ja teai täma
laigast kohe ja keik ja kapaütas
kives ja nöö jukses lätina aot ju-
veri välja, nīj et otterbude / säpi sije,
alle ia mä // ta on sävi keik on al //
ja nīs päl on siiaa mülo kã kã
müetter vei pultseist kã mõneskohas //
ja keik must müet // jäh aga vot krä-
visi eiji ola, sies ja see seisas keik vie
al ühte puhku // sija!

(NM: Te ütlesite, et „lõmpkumehed“?)

jäh // nées oli kes alatti närva lin-
nas sãl päemuures kälarivad neit
päsi ühtesuhku mis linnale läks

alatti tarvis // kiso eli eliai üülois pae-
muuru vai lompku mehed / mis oli är-
juneo keik käyauttamma ja kui saivas
rõhtu / läisvas jälle ja jälle kilitseaa
a, easivas läsi // a niso saivas vaois sin
kikki roha päl moni mietter päiväs
ebei // ülasivas jälle lei akkaned //

(MER: kas nad elid venelased?)

restlased //

ja meilai läks / kräv jäi sinne ma-
ilma kuuale aaa / mina maksin kä
kolmeümme tuhat iesti raha järele //

perast müo emme säänetki sis teame
ühe äru siie oma kärgama järe väl-
ja säält sürest krävist / no siie sis
vähä tombas lähti // lausa vie väljal
aaa täma teai sinne krävi ja nõudas
keik / tehti ju iesti välitsuse, a, eäl
teai vie ühisuse // ja vie ühisuse läsi
nõudas sisse / teai krävi läsi ja
nõudas kahelo puolt krävi et kui
sina tied selle põllust / üisajju städ
käsi // no kui minasi jaksai tähä /

eij ole nĩsalju rahà noh || ja mǎksa
tǎmale piakrǎvi iest, nĩsalju vǎlja ||
sie vie ũhiya tuli iesti valituse a, eal/
ennem̃s eij olo ||

ennem̃s oli nĩsikene valitus /
vene / sǎri, a, eal / kui teine tahtus sinu /
sinu mǎst, lǎsi krǎvi tohà || sīs pĩvi
sinuaa kokkuleppe teema ja sie
viel mǎksama et tǎma tĩs ja lases
vie sinu mǎst lǎsi || aha, vot iesti va-
litus nǎai et sie tĩs kahju rǎile ||
teine tahas tohà mǎt ja põllut sǎl /
ja tǎma / sinà oled oma taluaa iis / et
lase vet lǎsi || sie tei rǎile jälle sũrt
karu / vot sǎleberast tehti nĩske sǎaus ||

a talumiestet monel iǎ / monel --- /
sairas nĩsalju kahju kohe et tie mis
tǎhǎs || sũn lǎina mehes ja protse'ssi-
siras nĩsava vǎsta kui / perast tehti
vie ũhiya noh / kǎhus moistas vǎlja ||
tie mis tǎhǎs / kuij et mǎksa sīs /
mũĩme talu mǎhà || esimine a, si oli kohe
õkson || kuij et jouna mǎksama ||

(Mrl: Siin seda rood on palju ka?)
 ah sin ät // jah en ikke kã / kaunis
 laijali on sin ja // ta on enamast / oli
 sin rauttist stadi // a iesti välitsus --- /
 sīs nīsalju teai et vottas selle sūre met-
 sa māha sin / sin rauttie ārest ja sīs
 teai sīje ūhe nīsičkese / kũlā kohe ja /
 niske asunouse kohe // a taā oli ulk-
 ka tũdõ kã rõhkemõ tã-i jaksand
 enamõ teha kã / eij. old rāhā // este
 votta sūr mēts māha / sīs ta vottas kãn-
 nus kaivas vālja // sīs ta esimine kord
 lasi vii trāktorīa kũndasa / sīs an-
 sas tĩa ku karva āia pāle tēiisa
 nūt tālumehe kätte //

